

# Sterk en Sociaal

Voor een duurzaam Flevoland

Verkiezingsprogramma Partij van de Arbeid

Voor de provincie Flevoland

2015-2019

## Waar de provincie over gaat

De provincie gaat niet overal over. In 2011 hebben de provincies met de rijksoverheid afspraken gemaakt over het takenpakket dat de provincies minimaal uitvoeren. Het gaat om de volgende zeven taken:

1. Duurzame ruimtelijke ontwikkeling, waaronder waterbeheer
2. Milieu, energie en klimaat
3. Vitaal platteland
4. Regionale bereikbaarheid en regionaal openbaar vervoer
5. Regionale economie
6. Culturele infrastructuur en monumentenzorg
7. Kwaliteit van het openbaar bestuur

Dit verkiezingsprogramma gaat verder dan deze zeven taken. De PvdA is een partij met visie. Daar waar deze visie de taken van de provincie overstijgt zal de provincie goed moeten samenwerken met andere overheden zoals het Rijk en de gemeenten. We kunnen daar minder harde beloften over doen aan onze kiezers. In dit programma zijn onze idealen het uitgangspunt. In de komende periode zullen we ons inzetten voor wat reëel mogelijk is. U mag hierbij rekenen op het realisme dat de PvdA kenmerkt.

## Waar de PvdA voor staat

Duurzaamheid is een integraal onderdeel van het hele provinciale beleid. Wij vinden dat bij alles wat we doen rekening moeten houden met de effecten op de generaties die na ons komen. Het begrip duurzaamheid omvat voor de PvdA het volgende:

- Gezondheid en veiligheid van mensen in Flevoland staan voorop.
- Ieder mens verdient een toekomst en een eerlijk bestaan.
- Kinderen krijgen eerlijke kansen en groeien niet in armoede op.
- Iedereen heeft in de nacht een dak boven zijn hoofd.
- Iedereen gaat zorgvuldig om met grondstoffen en hulpstoffen.
- De provincie waakt over de kwaliteit van bodem, water en lucht.
- Ook toekomstige generaties verdienen een gezonde en rijke leefomgeving in Flevoland.
- De provincie zorgt voor een goed beheer van flora en fauna.

De PvdA staat voor een samenleving waar mensen gelijke kansen hebben zich te ontplooiën en waarin iedereen naar eigen kracht kan meedoen. Voor kinderen en jongeren willen wij goed onderwijs. Voor werkenden- en niet-werkenden willen wij werk dat voldoening geeft. Voor mensen die zorg nodig hebben, willen wij goede zorg en een goede kwaliteit van leven. En voor iedereen willen wij een betaalbaar huis in een prettige woonomgeving.

De PvdA streeft naar een economie waarin iedereen naar eigen kracht en vermogen kan meedoen. Arbeid geeft mensen gelegenheid tot zinvol benutten van hun capaciteiten, tot groei en zelfvertrouwen. Werk brengt sociale relaties en werk geeft uiteraard inkomen en onafhankelijkheid. Werk zorgt ervoor dat mensen deelnemen en betrokken zijn bij de maatschappij. Werk betekent voor mensen zelfstandig ondernemen, een dienstverband in loondienst bij een werkgever of zinvol vrijwilligerswerk. De hoeveelheid en het soort werk in onze provincie is afhankelijk van de kracht van onze economie en van de wijze waarop werk, vrije tijd en inkomen in onze provincie tussen mensen is verdeeld.

Flevoland loopt in de voorzieningen op het gebied van sport, welzijn, zorg, cultuur en onderwijs

achter in vergelijking met andere provincies. Zulke voorzieningen zijn voor iedereen toegankelijk en kunnen dus veel betekenen op het gebied van sociale netwerken, dagbesteding en het organiseren van vrijwilligers. De beschikbaarheid van deze voorzieningen werkt preventief. Daarmee wordt de stap naar de duurdere zorg voorkomen. De PvdA is van mening dat er in Flevoland een inhaalslag gemaakt moet worden tot alle achterstanden in voorzieningen zijn weggewerkt.

Flevoland ligt centraal in Nederland. Flevoland biedt ruimte die wij optimaal willen benutten. De PvdA vindt dat Flevoland er voor iedereen moet zijn. Ongeacht je herkomst ben je hier welkom om een eigen bestaan met ons op te bouwen. De samenleving in Flevoland is nog sterk in ontwikkeling. Dat geldt sterker in Lelystad en Almere dan in de overige gemeenten. Onze provincie heeft in alle zes de gemeenten op het gebied van werkgelegenheid nog veel te doen. Wij vinden het belangrijk dat iedereen meedoet en kan meedoen!

De PvdA staat voor een provincie die duurzaam is. Duurzaam voor de mensen, de planeet en in de verdeling van inkomens en rijkdom! Flevoland is dus pas compleet, met goede en betaalbare woningen, voldoende en gevarieerde werkgelegenheid, voldoende en goede voorzieningen op het gebied van onderwijs, zorg, sport, cultuur en welzijn en een goede bereikbaarheid over de weg, over het spoor, over water en door de lucht. Bij al deze onderwerpen kiezen wij steeds voor de meest duurzame oplossing.

Wij streven naar een slagvaardige zelfstandige provincie, met een cultuur die gericht is op samenwerken en aanpakken. De gemeenten vervullen daarin voor de burger de belangrijkste taak. De provincie helpt daarbij in de rol van regisseur, stimulator, helper en toezichthouder. De provincie speelt een actieve rol om ontwikkelingen van de grond te krijgen en door meer te doen dan alleen de wettelijke taken. We bereiken meer door samen te werken in vitale coalities met gemeenten, instellingen, bedrijven en burgers. Flevoland is een krachtige en zelfstandige provincie. Voor die zelfstandigheid hebben we met succes gevochten. De bestuurlijke structuur van de provincie is voor ons geen doel op zich. Uiteindelijk is het belang van onze inwoners leidend voor de keuze die we maken. De provincie moet kansen grijpen als die zich voordoen. Ook als daar vergaande samenwerking met andere provincies voor nodig is.

De PvdA bestuurt mee in Flevoland vanaf de eerste dag. In de afgelopen periode zijn successen bereikt en belangrijke stappen gezet. Wij willen voortbouwen op:

- De ontwikkeling van Almere 2.0 in het hart van de Metropoolregio Amsterdam.
- Een betere bereikbaarheid van Zeewolde door de verbreding van de Gooise weg.
- Een belangrijke investering in de modernisering en verduurzaming van de visserij op Urk.
- Het onderzoek naar nieuwe toepassingen van metaal en composieten samen met het Nederlands Lucht- en Ruimtevaartinstituut in de Noordoostpolder.
- Het inzetten op een sterk Agrofood cluster in de aanloop naar de Floriade in Almere samen met CAH Vilentum en de Wageningen Universiteit in Dronten en Lelystad.
- De ontwikkeling van Flevokust en Lelystad Airport bij Lelystad.
- Een succesvol verzet tegen schaliegasboringen in de Noordoostpolder.
- Het op orde brengen van de financiële huishouding van de provincie.

Wij hopen daarom dat we op het vertrouwen van zoveel mogelijk kiezers mogen rekenen! Een plaats in het dagelijks bestuur van onze provincie geeft de PvdA de kans haar idealen samen met u waar te maken. Met uw steun willen we dat ook de komende 4 jaren weer doen.

## Voor de mensen in Flevoland

De PvdA is een partij van en voor alle mensen, rijk of arm, oud of jong, sterk of zwak, hoog of laag opgeleid, ongeacht ras, herkomst, geaardheid of geloof. Wij zullen discriminatie actief bestrijden. In het sociaal domein heeft de provincie vooral de rol van stimulator en aanjager. In onze economische visie is de PvdA voorstander van meer samenwerking en een betere samenwerking tussen ondernemers, onderwijs, onderzoek en overheid. Ons cultuurbeeld: 'Wij staan open voor iedereen', is voor de PvdA belangrijk. Open staan is progressief, open staan helpt ons de

gebruiken en gewoonten in onze samenleving telkens aan te passen en te verbeteren. Nieuwe technologie en nieuwe wetenschap maken onze wereld kleiner en brengen verre landen dichterbij. Uit die ontwikkelingen moeten we het positieve omarmen en het negatieve weren. Vooruitgang moet leiden naar meer welvaart en meer welzijn in een gezonder leefmilieu.

## Economie, arbeid en ontspanning

Flevoland heeft sinds haar ontstaan te kampen met het probleem dat de werkgelegenheid achter blijft bij de groei van de bevolking. De provincie kent, mede daardoor, op dit moment één van de hoogste werkloosheidspercentages in Nederland (bijna 8% van de Flevolandse beroepsbevolking zit thuis zonder betaald werk). De provincie moet een actieve rol spelen bij de verbetering van het vestigingsklimaat.

Het bedrijfsleven in Nederland moet voortdurend innoveren om de slag met de lage lonen landen te kunnen winnen. Door het groter worden van de EU komen ook nieuwe afzetmarkten in Oost- en Midden-Europa in beeld. Ook Azië, Afrika en Zuid-Amerika komen door technologische vooruitgang voor Flevolandse bedrijven als afzetmarkt in beeld. De aandacht voor internationalisering zal steeds belangrijker worden. De goede samenwerking tussen de vier Randstadprovincies en de samenwerking tussen steden in de metropoolregio Amsterdam bieden goede perspectieven voor die internationalisering.

De bevolking in Flevoland is relatief jong en minder kapitaalkrchtig dan in de rest van Nederland. Flevoland is voor investeringen dan ook voor een belangrijk deel afhankelijk van wat van buiten de provincie komt. Het gaat hierbij vooral om het bedrijfsleven, de Rijksoverheid en Europa. Gelukkig is Flevoland ook één van de snelste groeiers als het gaat om het creëren van nieuwe banen. Het economisch evenwicht in de provincie herstelt zich met voldoende hulp van buitenaf dus snel. De gunstige omstandigheid is dat Flevoland een groot areaal aan goed, goedkoop en direct beschikbaar bedrijventerrein heeft. Flevoland is ook goed bereikbaar en centraal gelegen en telt veel meer zelfstandige ondernemers dan andere provincies.

Bijzonder in Flevoland is het grote aantal starters en ZZP-ers. De PvdA wil dat het provinciaal beleid erop gericht is deze ondernemers zo goed mogelijk te informeren, te scholen en te ondersteunen. Eén loket bevordert de duidelijkheid, effectiviteit en efficiëntie. Ook grotere bedrijven hebben behoefte aan goede loketten voor het verkrijgen van vergunningen, inzage in besluiten en plannen en het mee kunnen doen aan samenwerkingsverbanden en stimuleringsregelingen in de provincie. Voor ondernemers die willen innoveren zijn contacten met onderzoeksinstellingen en kredietregelingen en subsidieregels van belang. Ondernemers die het moeilijk hebben moeten terecht kunnen bij het zelfstandigenloket Flevoland. Excellent gastheerschap is er voor iedere ondernemer, omdat ondernemerschap onze banenmotor is.

Met name in de logistiek en in de handel zit nog veel werkgelegenheid op MBO niveau. Daarom was de PvdA ook warm voorstander van de Airport Academy en is ze nog steeds voorstander van een Technocampus in Lelystad. Ook voor Flevokust is de PvdA flink in de bres gesprongen toen de gemeenteraad in Lelystad vlak voor de gemeenteraadsverkiezingen dit plan afkeurde. Het nieuwe plan houdt meer rekening met bedrijfsbelangen, bewonersbelangen, economie, duurzaamheid en heeft als uiteindelijke doel meer werkgelegenheid. Dat was en is voor de PvdA doorslaggevend.

Concreet zet de PvdA voor de komende periode in op:

- De PvdA legt het accent bij een goed functionerende arbeidsmarkt en goed onderwijs.
- Voor de PvdA is ondernemen hetzelfde als duurzaam en sociaal verantwoord bezig zijn in de samenleving.
- De PvdA wenst de aanstelling van een coördinerend bestuurder/gedeputeerde voor duurzame ontwikkeling met vergaande invloed/bevoegdheden op alle beleidsterreinen.
- De PvdA wil dat ZZP-ers optimaal worden ondersteund, zonder dat zij worden gepamperd of beknot. Ook de detailhandel en het MKB verdienen onze actieve steun.
- Voor bedrijven die het tijdelijk moeilijk hebben of die willen innoveren moeten strenge en

rechtvaardige kredietregelingen beschikbaar zijn en blijven.

- De PvdA wil actief technologische ontwikkelingen in alle sectoren stimuleren, dat zorgt voor meer banen in de techniek en een sterke kenniseconomie.
- De aanwezigheid van kennisinstututen als de CAH Vilentum en de Wageningen Universiteit kan in aanloop naar het evenement de Floriade in 2022 beter worden benut.
- De PvdA wil het bedrijfsleven meer en beter betrekken bij de provinciale besluitvorming. De belemmeringen die ondernemers melden zijn voor de provincie een signaal om wet- en regelgeving te veranderen of te vereenvoudigen.
- De PvdA wil bedrijven aansporen tot 'Social Return On Investment', de kansen van sociaal ondernemerschap zijn: oog voor mensen die moeilijk aan het werk komen en aandacht voor milieu en natuur.
- De PvdA wil een regionale telefonische helpdesk voor ondernemers. Deze helpdesk kan verwijzen naar lokaal ondersteuningsaanbod.
- Duurzaamheids-projecten zoals het Windmolenpark Noordoostpolder en het composieten- en geomatica-cluster bieden kansen voor de ontwikkeling van nieuwe toeristische attracties en expertisecentra. Een mooi voorbeeld daarvan is het bezoekerscentrum bij het Windpark Noordoostpolder.

## Onderwijs en cultuur

De relatie tussen het Flevolands bedrijfsleven, het onderwijs, de culturele instellingen en de universiteiten verdient de aandacht van het provinciebestuur. Opleiding en onderwijs zijn nodig voor we bepaald werk kunnen verrichten. De komst van Hogeschool Windesheim naast de Christelijke Agrarische Hogeschool en de komst van de internationale en ondernemende universiteit Bes la Salle hebben het vestigingsklimaat voor bedrijven en de opleidingsmogelijkheden voor jongeren en werkenden al aanzienlijk verbeterd. Ook zijn inmiddels 6 ROC's met hun aanbod aan beroepsopleidingen actief in de provincie. Windesheim biedt een volwaardig HBO-aanbod, waardoor minder jongeren gedwongen zijn uit de provincie te vertrekken. Het aanbod van goed geschoold personeel in de provincie neemt langzaam en gestaag toe.

De PvdA ziet in deze ontwikkeling zowel kansen als bedreigingen. De bedreiging is dat opleidingen elkaar teveel gaan beconcurreren in hun gevecht om de leerlingen. De provincie moet zorgen dat de instellingen goed met elkaar afspreken wie wat doet. Samenwerking levert het beste resultaat op. Daar worden zowel de samenleving als het bedrijfsleven in de provincie sterker van. De PvdA vindt het belangrijk dat de aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt verbetert. Dat het aantal stageplaatsen en werkervaringsplekken in evenwicht is met het aantal leerlingen en werkzoekenden. De PvdA vindt dat de provincie op deze punten een sterkere regie moet voeren.

De PvdA hecht meer dan andere politieke partijen waarde aan een enthousiast en een realistisch kunst- en cultuurbeleid. Het gebeurt te vaak dat kunst en cultuur de sluitposten zijn van een begroting en in tijden van economische recessie het eerste slachtoffer zijn van bezuinigingen.

Onze speerpunten zijn:

- Techniek vormt de kern van onze maakindustrie. De provincie moet onderzoeken welke maatregelen jongeren kunnen stimuleren om vaker voor techniek te kiezen.
- De samenwerking tussen bedrijven, onderzoek en onderwijs in Flevoland moet beter.
- De provincie moet in de uitvoering van het regionale techniekpact meer de regie nemen,
- Een jongere opleiden is een investering die jaren duurt, de PvdA wil dat bedrijven jongeren in de schoolbanken eerder adopteren als toekomstige werknemer.
- Door expansiedrift van rijke onderwijsinstellingen van buiten de provincie ondervindt het onderwijs in Flevoland hevige concurrentie provincie en de gemeenten moeten met de minister in overleg voor meer regie in plaats van vrije marktwerking.
- De provincie moet meer gaan doen aan het creëren van banen voor jongeren met een zorgtraject.
- De provincie moet meer werk maken van vriendschapsbanden met sterke steden en regio's in Europa en daarbuiten, omdat dit zowel onze culturele betrokkenheid als onze

handelsbetrekkingen verbetert.

- De samenwerking tussen Bataviastad, de Bataviawerf en het Nieuwland Erfgoedmuseum verdient versterking en vereenvoudiging.
- De provincie is een voorstander van de fusie tussen Bataviawerf, Nieuwland en de RCE (Rijksdienst Cultureel Erfgoed) en zal de samenwerking tussen de 3 instellingen en Bataviastad zoveel mogelijke bevorderen.
- De samenwerking van overheden en instellingen in de cultuursector kan volgens de PvdA qua organisatie veel efficiënter, waardoor middelen beter kunnen worden benut.
- Voor archeologisch onderzoek naar ons erfgoed wil de PvdA meer geld vrijmaken.
- De PvdA wil een rijker cultureel aanbod van voorstellingen, professioneel of van amateurs, die plaatsvinden in schouwburgen, theaters, buurthuizen, scholen, horecagelegenheden.
- Kleinschalige en lokale festivals verdienen meer aandacht en steun van de provincie.
- Kunstsubsidie is geen huursubsidie, gebouwen voor kunstbeleving moeten goedkoper.
- Een provinciale kunstroute en een cultuuragenda kunnen cultuurlocaties en evenementen op de kaart zetten en beter toegankelijk maken voor de burger.
- Scholen/opleidingen moeten meer gestimuleerd worden om leuke initiatieven te ontplooiën die de toegankelijkheid van kunst en cultuur voor jongeren kunnen verbeteren.
- Cultuurbeleid moet duurzaam verbonden worden met natuurbeleid om het gedrag van kinderen en ouders in de natuur te verbeteren.

## Sociaal domein

Flevoland kent nog steeds een achterstand in zorg, onderwijs en welzijnsvoorzieningen. Met het inlopen van deze achterstand worden twee vliegen in één klap geslagen: onze inwoners krijgen waar ze recht op hebben en de voorzieningen creëren nieuwe werkgelegenheid. Naast de lokale en regionale voorzieningen die voortkomen uit, de bevolkingsgroei wil de PvdA inzetten op het binnenhalen van een paar voorzieningen met een landelijke functie naar Flevoland.

Tot 1 januari 2015 bestond de provinciale jeugdzorg. Mede dankzij de grote inzet van de PvdA waren er de afgelopen 4 jaar geen wachtlijsten meer in de jeugdzorg en hebben we een enorme kwaliteitsverbetering gerealiseerd. Bovendien hebben wij er voor gezorgd dat er per 1 januari sprake is van een echte warme overdracht naar de gemeenten waardoor er geen kwetsbare kinderen tussen wal en schip hoeven te komen. De gemeenten hebben per 1 januari 2015 veel taken van het Rijk, de provincies en de zorgverzekeraars overgeheveld gekregen. Naast de jeugdhulp ging de niet-medische zorg en de ondersteuning en begeleiding bij het vinden van werk naar de gemeente. Het rijk heeft flink bezuinigd op het budget dat de gemeenten daarvoor krijgen. Dit betekent dat er nu minder geld is voor de professionals die het werk moeten doen. De ondersteuning van mensen die niet (meer) zelfstandig kunnen functioneren moet daarom meer in de eigen omgeving worden georganiseerd. Een extra bedreiging hierbij is de vereenzaming van ouderen en jongeren met een klein sociaal netwerk. Het beroep op mantelzorgers en vrijwilligers zal in de komende periode daarom flink toenemen. Met name de steden Lelystad en Almere kennen weinig tradities (en familieverbanden) zoals in de dorpen en steden met een doorgewinterde samenleving.

Veel mensen kiezen ervoor om in Flevoland oud te worden. De PvdA draagt die groep een warm hart toe. Flevoland telt op dit moment relatief veel jonge mensen/gezinnen. In de komende jaren zal de provincie in een hoog tempo vergrijzen (circa 5000 ouderen per jaar erbij). Ouders die met pensioen gaan op het oude land, met kinderen in Flevoland, zullen dichterbij hun kinderen in Flevoland willen wonen. Flevoland moet niet alleen in staat zijn om haar eigen oudere inwoners te ondersteunen maar ook om nieuwkomers een warm welkom te bieden. Dit kan alleen als zij in hun zorg en ondersteuningsbehoeften worden voorzien. De huidige zorgvoorzieningen voldoen niet aan die vraag. Daarom moet meer gebeuren om het welbevinden van ouderen veilig te stellen.

Belangrijke actiepunten voor de PvdA in de komende periode zijn:

- Dat de provincie werkt aan meer toegankelijke voorzieningen en verbeteringen in de zorginfrastructuur.

- De provincie moet meer gaan doen om eenzaamheid of isolement bij jong en oud te bestrijden.
- Dat de provincie meer kan doen aan de ontwikkeling van nieuwe zorg en ondersteuningsconcepten.
- De provincie moet onderzoek stimuleren naar de kosten van zorg en hoe die te verminderen zijn.
- De woningen van ouderen en zorgbehoevenden die zo lang mogelijk-zelfstandig willen blijven van moderne innovatieve technologie te voorzien.
- Dat de provincie meer investeert in het openbaar vervoer. Er is overbelasting in de pieken en de daluren staan onder druk door de lage bezetting.
- Daar waar verschillen tussen gemeenten in het sociale domein voorkomen, moet de provincie onderzoeken of de ondersteuning voor iedereen op een aanvaardbaar kwaliteitsniveau blijft.
- De provincie dient een steunfunctie en voorzieningen voor de activering van jeugd sportactiviteiten onder kwetsbare en lage inkomensgroepen op te zetten.

## Ruimtegebruik in Flevoland

Flevoland biedt ruimte voor wonen, werken en recreëren. De ruimte goed gebruiken en inrichten is de taak van de provincie en de gemeenten. Komende vier jaar wil de PvdA inzetten op een nieuw omgevingsplan. Ruimtelijke ontwikkelingen van nationaal en internationaal belang zijn de ontwikkeling van Schokland als Werelderfgoed, de Oostvaardersplassen als Nationaal Park, de Randmeren als gebied voor toerisme en recreatie, de containeroverslaghaven Flevokust, Lelystad Airport, Almere in de Metropoolregio, het verbeteren van het ecosysteem in het Markermeer met behulp van de Markerwadden. Een groot deel van onze provincie is bestemd voor landbouw en natuur. Daarbij staat de PvdA voor een duurzame inrichting en gebruik van de leefomgeving en maken we gebruik van vier kijkrichtingen op de natuur:

- Het behouden van biodiversiteit.
- Natuur beter bereikbaar maken voor publiek.
- Het beter benutten van diensten die de natuur kan leveren.
- De economische lusten van natuur versterken en de lasten van wet- en regelgeving beperken.

Als concrete opbrengsten in de komende periode wil de PvdA dat de Oostvaardersplassen een Nationaal Park wordt en dat het programma Nieuwe Natuur wordt uitgevoerd als vervanging voor het Oostvaarderswold. De PvdA wil inzetten op robuustheid van de projecten, verbindingen van gebieden en versterking van de biodiversiteit.

Toerisme en recreatie is niet alleen een belangrijke vestigingsfactor in Flevoland. Het is ook een belangrijke bron van werkgelegenheid aan het worden. In de provincie is deze sector sterk in ontwikkeling. De samenwerking met Amsterdam wordt steeds beter. 'Holland zien en Nieuw land zien' is een goed voorbeeld. Het aantal initiatieven is groot in alle delen van de provincie. Van Walibi tot Lowlands, van Floriade tot Urk, van Netl tot Witchworld, van De Nieuwe Wildernis tot Schokland, van Bataviastad tot het Nieuwland museum. Het gonst van activiteiten en bezienswaardigheden. Toerisme en recreatie zorgen voor steeds meer nieuwe bezoekers uit alle delen van de wereld. De komende periode geven we meer aandacht aan een betere bereikbaarheid van de Randmeren. Het evenement Floriade 2022 en initiatieven zoals Witchworld in Almere krijgen meer aandacht, regie en ondersteuning.

## Wonen en voorzieningen

De komende periode gaat de PvdA zich inzetten om een vernieuwing en verbetering te realiseren in de provincie. Dit doen we door een start te maken met een nieuw omgevingsplan waarin alle mogelijke activiteiten op het grondgebied van de provincie opnieuw integraal kunnen worden afgewogen. Belangrijke elementen hierin zijn: 'kantoren en bedrijven bouwen naar behoefte' en 'een duidelijke bescherming van bestaand winkelgebied'. Het hoofdthema voor het omgevingsplan is een duurzame provincie. We zetten in op:

- Flevoland is een provincie met veel open landschap en duidelijke functiescheidingen. Dit wil de PvdA zo houden.
- de provincie werkt samen met de gemeenten aan
  - een gevarieerd woningaanbod,
  - een juiste woon-werkbalans,
  - de aanleg van goede verbindingen,
  - een goede afstemming tussen gemeenten in het planproces.
- Er zijn nieuwe ontwikkelingen nodig in de dorpen in Noordelijk Flevoland waar zich stagnatie van de bevolking of zelfs krimp gaat voordoen.
- Leegstand en veroudering van woningen, bedrijventerreinen en maatschappelijk vastgoed vragen om herstructurering en een duidelijk aanvalsplan.
- Er moet een provinciaal fonds duurzaam bouwen komen, waarmee knelpunten in de uitvoering van het regionale programma kunnen worden aangepakt.
- De provincie moet meer toezicht gaan houden op de afstemming tussen de gemeenten met betrekking tot werklocaties in Flevoland. Nu zijn het er teveel.
- De provincie moet in de ruimtelijke ontwikkeling beter samenwerken. Dat betekent meer bezig zijn met de agenda's van gemeenten en minder met een eigen agenda.
- De nalatenschap van de Floriade in 2022 moet een 'Green Valley' voor duurzaamheid zijn.
- Het ruimtelijk beleid moet de kansen van de AZ-as (Van Alkmaar tot Zwolle) ten volle in beeld brengen en beter benutten.
- Campusvorming en clustering van activiteiten in werklocaties moet aantoonbaar leiden tot meer werkgelegenheid.
- Winkelgebieden die niet levensvatbaar meer zijn, moeten een nieuwe bestemming krijgen of worden gesloopt, kansrijke locaties verdienen steun om de crisis te kunnen overbruggen.
- voor kantoorruimte geldt: beter benutten, minder uitbreiden.

## Buitenstedelijk gebied en landbouw

Agrofood is nu een veelgehoorde verzamelterm voor de landbouw en de voedselindustrie. Dit is een bedrijfstak die vanaf het begin sterk vertegenwoordigd is in Flevoland. Op diverse plekken in de provincie concentreren zich kennisclusters die veel economisch potentieel hebben. Een voorbeeld hiervan is de Warmonderhof bij Dronten, een opleiding voor biologische dynamische landbouw dichtbij CAH Vilentum. Veel boeren in Flevoland spelen een belangrijke rol op het terrein van duurzaamheid en biologische landbouw. Ook het kenniscluster van de Wageningen Universiteit in Lelystad met veel aanverwante instituten en onderzoekscentra op het gebied van bio-science en dierziekten is belangrijk voor de agrofood sector. Tot slot heeft de krachtige visserij sector op Urk door veranderende Europese regelgeving telkens vernieuwende impulsen en ruimte nodig.

De PvdA wil dat Flevoland zich op deze terreinen meer gaat profileren. De aanloop naar de Floriade in 2022 in Almere biedt daartoe volop de gelegenheid voor de gehele provincie. Veel instituten hebben zich met steun van de provincie hier gevestigd. Goede kansen en ideeën op dit terrein verdienen de steun van de provincie. Ervan uitgaand dat ze ook nieuwe arbeidsplaatsen opleveren. De provincie Flevoland zou bijvoorbeeld kunnen investeren in de aanleg van hoogwaardige glasvezelverbindingen naar bedrijventerreinen waar de onderzoeksinstellingen aanwezig zijn.

Bij de ontwikkeling van Luchthaven Lelystad en Flevokust doen zich kansen voor die optimaal benut moeten worden. Luchthaven Lelystad en Flevokust zijn van strategisch belang voor de ontwikkeling van de Flevolandse economie en de groei van (hoogwaardige) arbeid. Op initiatief van de PvdA participeert de provincie in OMALA (Ontwikkelingsmaatschappij Airport Lelystad) om de kansen die de luchthaven biedt, optimaal en duurzaam te benutten.

De volgende speerpunten zijn belangrijk voor de inrichting van Flevoland:

- Het College van GS zal extra terughoudend moeten zijn met het toestaan van uitzonderingen in het zogenaamde experimentenkader van het Omgevingsplan.
- De PvdA is tegen een uitbreiding van de intensieve veehouderij in Flevoland.
- De provincie moet in haar beleid de transitie naar duurzame, innovatieve en biologische



landbouw stimuleren.

- De PvdA wil het gebruik van voor mens en dier gevaarlijke landbouwgiften verbieden.
- In het vergunningenbeleid gaat de PvdA uit van een positieve variant op 'de vervuiler betaalt', namelijk: 'de gebruiker verbetert en de toezichthouder handhaaft'.
- Bedrijvigheid rond de luchthaven moet luchthavengebonden en structuurversterkend zijn voor de Flevolandse economie.
- De PvdA wil rond de luchthaven aantrekkelijk ingerichte bedrijventerreinen en mooi vormgegeven bedrijfsgebouwen.
- De PvdA ondersteunt het initiatief voor de aanleg van een buitendijkse haven bij Urk.

## Natuur

Natuur en landschap zijn bijzondere waarden in Flevoland. Veel Flevolandse zijn trots op hun groene en blauwe provincie. De PvdA wil dat er voldoende bereikbaar en toegankelijk groen binnen en buiten de steden is. De PvdA wil dat de provincie verantwoordelijkheid neemt voor de grotere recreatiegebieden buiten de steden. Deze gebieden moeten geschikt zijn voor gebruik door inwoners van een groot stedelijk gebied. Het is van groot belang dat de verschillende gebieden ook verschillende functies kunnen vervullen, zodat mensen kunnen kiezen uit meerdere gebruiksmogelijkheden. Terreineigenaren worden uitgedaagd om passende ontwikkelingen in te passen in deze gebieden. Het Oostvaarderswold is in de afgelopen periode door een gebrek aan politiek draagvlak niet haalbaar gebleken. Dit initiatief is vervangen door het programma Nieuwe Natuur. Het streven van de PvdA blijft op lange termijn het realiseren van robuuste ecologische verbindingen tussen belangrijke natuurgebieden en het versterken van de bestaande natuur.

De Flevolandse natuur in de Oostvaardersplassen en Lepelaarplassen zijn aangewezen als speciale beschermingszones voor de Europese Vogelrichtlijn (net als de grote wateren en de randmeren) en ook buiten de natuurgebieden komen soorten voor waarvoor Flevoland een belangrijk leefgebied is (bijv. kiekendief, rugstreeppad, (meer)vleermuis, grote zilverreiger, zeldzame varens en paddestoelen). De provincie is verantwoordelijk voor het behoud en de bescherming van de (inter)nationale natuurwaarden.

De PvdA zet in op betere toegankelijkheid en bereikbaarheid van de vele natuurgebieden in de provincie. Doorgaande wandel- en fietsroutes staan daarbij centraal, zowel binnen en tussen de recreatiegebieden, als door het agrarisch landschap. Bosgebieden welke relatief eenvoudig zijn aangelegd vragen om een doorontwikkeling. Het gaat hier niet om nieuwe natuur, maar om verbetering van wat we nu hebben. Een kwaliteitsslag dus. De provincie moet een actieve rol blijven spelen in het verkrijgen van nationale en Europese steun om dit mogelijk te maken. De PvdA wil zorgvuldig omgaan met de openbare ruimte, door het bewaken van de kwaliteit van het landschap en het beschermen, ontwikkelen en waar mogelijk verbeteren van natuurgebieden.

Dit gaan we doen door:

- Het open landschap en de duidelijke functiescheidingen in Flevoland te koesteren.
- In de landelijke gebieden kleinschaligheid en het landschap beschermen.
- De plannen voor het behoud van natuur en landschap op een flexibele manier uitvoeren, maar wel zodanig dat de landelijke Ecologische Hoofd Structuur (EHS) er sterker van wordt.
- De intrinsieke waarde van natuur verder erkennen, beschermen en versterken en zo min mogelijk omzetten in andere bebouwing.
- Bij compensatienoodzaak zo min mogelijk met bestaand bos compenseren.
- Natuur en landschap verbreden en verduurzamen in plaats van schaal vergroten.
- Het beperken van megastallen of varkensflats in het landelijk gebied.
- Economische ontwikkelingen die bijdragen aan de gebruikswaarden van natuur mogelijk te maken (voorbeeld: Nationaal Park de Oostvaardersplassen).
- Ontwikkelingen als Belevenissenbos, Museumbos, Stille Vallei, Horsterwold etc. worden ondersteund ten behoeve van mensen, economie en natuur.
- Flevoland kent bijzondere N2000 Natuurgebieden, de beheersplannen van de N2000

gebieden moeten in 2019 uitgevoerd zijn.

- De PvdA vindt participatie van bewoners in pilots als natuur, duurzaamheid, water en energie belangrijk.
- De PvdA steunt graag de agrariërs die zich willen inzetten als vrienden van de natuur.
- Ook andere terreineigenaren worden uitgedaagd om de natuur verder te ontwikkelen.
- Bosgebieden in Flevoland zijn relatief eenvoudig aangelegd. De provincie moet de eigenaren helpen om met nationale en Europese steun verbeteringen in bosgebieden aan te brengen.
- Een commissie van wijzen moet duidelijkheid geven over het toe te passen beheer voor de grote grazers.
- De bescherming van diersoorten vereist terughoudendheid met regulatiejacht en tegengaan van plezierjacht. Dus ook geen ontheffingen voor lichtbakken bij jacht.
- Bij schadebestrijding kiezen we bij voorkeur voor diervriendelijke oplossingen in plaats van het afgeven van jachtontheffingen.
- Er moet een nieuw fietspad komen tussen het Kotterbos en het Hosterwold. De hiervoor noodzakelijke fietsbruggen zijn al gerealiseerd.
- Bij de Oostvaardersplassen moeten de recreatieve fiets- en wandelmogelijkheden versterkt worden zonder aantasting van het unieke karakter van het gebied.
- De bescherming van kwaliteit van bodem, lucht en water willen we beter verankeren in het provinciebeleid om deze kwaliteit ook voor komende generaties te waarborgen.
- De provincie dient terughoudend te zijn met het toestaan van het zogenaamde experimentenkader van het omgevingsplan.
- De PvdA wil een gedeeltelijke inpoldering van het Markermeer (Markerwadden) met als doel de verbetering van het ecosysteem in het Markermeer.

## Energiewinning

Flevoland is vooral door haar vele windmolens en haar vele duurzame bedrijven al één van de meest duurzame provincies van Nederland. De PvdA wil naast het succesvolle beleid rond windenergie ook werk maken van andere vormen van duurzame energie, zoals energie uit afvalstoffen en zonne-energie. De PvdA is tegenstander van schaliegaswinning, vanwege de risico's voor grondwater en milieu. Opslag van radioactief afval wijzen we om dezelfde reden af. Over biobrandstoffen zijn we positief, mits het de voedselproductie niet verstoort. Niet alles wat duurzaam wordt genoemd, is het ook. Het is belangrijk de hele keten te beschouwen, als het om duurzaamheid gaat. In Flevoland is met name door de inzet van de PvdA een eigen duurzame energiemaatschappij opgericht.

- Flevoland is nu de meest duurzame provincie van Nederland, de PvdA wil dat dat zo blijft.
- De provincie moet werk blijven maken van duurzame energie, omdat dit nieuwe bedrijven aantrekt en uiteindelijk schone (duurzame) werkgelegenheid oplevert.
- We willen in de toekomst een samenleving die onafhankelijk is van fossiele brandstoffen.
- We zetten in op meer energiebesparing, om het klimaat en het milieu te sparen en om de fossiele brandstoffen langer te kunnen gebruiken.
- Meer energiebesparing betekent ook een programma ontwikkelen en uitvoeren gericht op bewustwording en zuinig omgaan met energie, voedsel en water.
- Het produceren en gebruik maken van duurzame energie, met name wind en zonne-energie verdient ruimte in Flevoland.
- Wat de PvdA betreft blijft Flevoland ook in de toekomst 'schaliegaswinningsvrij'.
- Initiatieven van inwoners en ondernemers op het gebied van duurzame energiewinning verdienen de ondersteuning van de provincie.
- De Duurzame Energie- en Ontwikkelingsmaatschappij (DE-on) draagt bij aan het ontwikkelen van deze initiatieven. We willen resultaten zien.
- Voor nieuwe windturbines geldt nog steeds het principe van 'opschalen' en 'saneren'.
- Het creëren van draagvlak onder de bevolking van Flevoland is essentieel voor de komst van nieuwe windmolenparken.
- Minimaal 5% van een windmolenproject wordt opengesteld voor financiële participatie door

- inwoners (direct omwonenden en overige inwoners) van Flevoland.
- De provincie Flevoland wil in 2020 (exclusief mobiliteit) energieneutraal zijn. Bij deze ambitieuze doelstelling hoort een jaarlijks toetsingsmoment om voortgang te zien.
- Flevoland dient in 2030 voor 25 procent netto-exporteur te zijn van duurzame energie.
- De PvdA wil een provinciale duurzaamheidsraad, naar analogie van de in het sociaal domein bekende Participatieraad.

## Infrastructuur en mobiliteit

Een sociaal, duurzaam en toeristisch Flevoland kan niet zonder een goede bereikbaarheid. Het vervoer en de wegen moeten voor iedereen toegankelijk, bereikbaar en betaalbaar zijn. De openbaar vervoertarieven mogen alleen omhoog indien de kwaliteit verbetert. Het openbaar vervoer moet een volwaardige vervanger zijn van de auto en zo mogelijk aantrekkelijker en goedkoper zijn. De PvdA kiest daarom voor een scherpe regierol in het openbaar vervoer, zodat de prijs, kwaliteit en frequentie op orde zijn. Bij de eerstvolgende aanbestedingen van het streekvervoer vindt de PvdA dat elektrisch rijden of rijden op biogas één van de voorwaarden dient te zijn. Flexibiliteit kan ook bevorderd worden met de toepassing van sociale media. Een goed voorbeeld is de 'Uber app', waarmee je vraag en aanbod sneller bij elkaar kan brengen.

Het aantal verkeersdeelnemers in Flevoland blijft groeien en de verkeersveiligheid zal meer aandacht vragen. Veilige fietspaden, oversteekvoorzieningen voor fietsers en voetgangers zijn in Flevoland erg belangrijk. De PvdA wil niet bezuinigen op onderhoud als dat verkeersdeelnemers in gevaar kan brengen. Tegelijkertijd moeten duurzame vormen van transport ruimte en ondersteuning krijgen.

De frequentie van het streekvervoer daalt doordat er minder gebruik van wordt gemaakt. Om ook de plattelandsgebieden goed en frequent bereikbaar te houden zullen we meer moeten kijken naar het integreren van vervoersvormen zoals leerlingenvervoer, regio taxi's en regulier openbaar vervoer. Hiervoor is intensieve samenwerking met gemeenten en buurprovincies bij gezamenlijke aanbestedingen nodig.

Voor de komende statenperiode betekent dit concreet:

- Middelen moeten we daar inzetten waar ze objectief meetbaar het meeste effect sorteren.
- Infrastructuur voor de bereikbaarheid (per auto, OV en fiets) van bedrijventerreinen verdient onze aandacht.
- De PvdA wil een programma 'Trias Mobilica' ontwikkelen rondom duurzame mobiliteit, deze 'Trias Mobilica' houdt in:
  - verminder (minder mobiliteit door het 'nieuwe werken'),
  - verander (stimuleren van overstap naar OV, fiets of deelauto's),
  - verduurzaam (stimuleren aanschaf van duurzame voertuigen en brandstoffen, zoals groen gas en elektrisch).
- Aandacht en gerichte informatie voor ouderen, scholieren en gehandicapten die het OV gebruiken, blijft nodig. Kwetsbare groepen verkeersdeelnemers moeten mobiel blijven.
- Het vervoer in de buitengebieden moet voor alle groepen toegankelijk en gebruiksvriendelijk zijn.
- De PvdA wil een betere OV-bereikbaarheid van de dorpen in Flevoland bijvoorbeeld door Swifterbant een aansluiting te geven op het Q-linernet.
- Een goede en effectieve gladheidsbestrijding vraagt onophoudelijke aandacht.
- Buitendijkse havenontwikkeling die het transport over de wegen ontlast, wordt aangemoedigd.
- Bij beheer en onderhoud van de provinciale wegen, bruggen en viaducten heeft de veiligheid de hoogste prioriteit.
- Ook in de aanbesteding van het OV wordt 'Social return on investment' toegepast.
- Segmentering van vervoersstromen en beleid is niet wenselijk, bijvoorbeeld een busje dat eerst de leerlingen naar school brengt, kan vervolgens best de ouderen en gehandicapten vervoeren naar de dagbesteding.

- Nieuw asfalt wordt pas aangelegd als uit onderzoek blijkt dat het noodzakelijk is.
- De PvdA wil de regionale route Amsterdam-Almere-Lelystad opwaarderen naar een snelfietsroute.
- De routes Lelystad-Dronten en Urk-Emmeloord kunnen daarna opgewaardeerd worden.
- Het regionale (knooppunten)netwerk van fietspaden verdient beter onderhoud en moet waar nodig uitgebreid worden.
- Het beschikbaar stellen van gratis leenfietsen, zoals de OV-fiets moet beter en kan worden uitgebreid naar de hele provincie.
- Reizigersopbrengsten uit het OV zijn ter verbetering van het OV of verlaging van de OV-reizigerslasten en mogen dus niet bestemd worden voor onderhoud van infrastructuur.
- De PvdA wil als recreatieve impuls en voor forenzen en scholieren een onderzoek naar de mogelijkheid om de veerverbinding Zeewolde/Ermelo v.v. te bestemmen als openbaar vervoer en daarmee de intensiteit van de vaartijden te verhogen.
- De realisatie van de aangekondigde infrastructurele ontwikkeling bij Roggebot heeft voor de PvdA Flevoland de hoogste prioriteit.
- De PvdA hecht belang aan goede fietsverbindingen tussen natuurgebieden. De aanleg van een fietsbrug over de Zwolsevaart tussen Wellantbos en Voorsterbos is daarvan een goed voorbeeld.
- De PvdA zal zich inspannen om in het oorspronkelijke tracégebied van de Zuiderzeelijn geen ontwikkelingen toe te staan die strijdig zijn met een mogelijke toekomstige realisatie van deze verbinding. Ook voor een verbinding Emmeloord-Zwolle onderzoeken we de mogelijkheid van een ruimtelijke reservering voor toekomstige realisatie.

## Bestuur en financiën

De afgelopen jaren stonden de provinciale financiën flink onder druk. Rijksbezuinigingen hebben geleid tot het verminderen van de dienstverlening aan de burger. Alleen door forse bezuinigingen kon de begroting op orde blijven. Er is nu wel een grens bereikt. Een goede uitvoering van het provinciale takenpakket staat behoorlijk onder druk. Verdere besparing op kosten is alleen mogelijk door innovatie. Wellicht kan de provincie met het gebruik van nieuwe media, digitalisering van de dienstverlening en het gebruik van open source software nog kostenbesparingen bereiken.

De PvdA is warm voorstander van bundeling van Europese, landelijke en provinciale middelen. Dit vermindert de administratieve lasten voor bedrijven en voorkomt een versnippering van initiatieven. Wij vinden het belangrijk dat het bestuur van de provincie voldoet aan de uitgangspunten van een sober en doelmatig bestuur en verwachten dat ook van door de provincie gesubsidieerde organisaties. De PvdA gaat behoedzaam om met de beschikbare overheidsmiddelen. Wij beheren die alsof het om ons eigen geld gaat. Dit doen wij door een sterke budgetdiscipline. Daarnaast sturen wij op gestelde doelen op basis van vooraf beschikbaar gestelde middelen. We zijn terughoudend met betrekking tot het aangaan van risico's.

Dit betekent concreet:

- De PvdA wil duidelijk verantwoorden, door te laten zien: wat er is bereikt, hoe het is bereikt en met inzet van welke middelen. Dit noemen we transparantie vooraf en achteraf en betekent zoveel mogelijk openbaarheid van informatie en besluitvorming.
- De PvdA is blij met initiatieven zoals <http://www.openspending.nl> die tot doel hebben om gegevens, die de overheid verzamelt, openbaar, inzichtelijk en herbruikbaar te maken.
- De PvdA wil dat de provincie zich houdt aan de spelregels van een goed werkgeverschap.
- Hierbij hoort ook toepassing van het instrument van Social Return on Investment (SROI) in het inkoop- en aanbestedingsbeleid.
- De lasten voor inwoners mogen stijgen in gelijke tred met de inflatie en de koopkracht volgens het landelijke CBS-indexcijfer.
- Een stijging boven de inflatie is alleen verantwoord als de burger daar aantoonbaar nieuwe diensten voor terugkrijgt, die op veel steun van onze inwoners kunnen rekenen.
- De PvdA wil dat minder draagkrachtige inwoners en instellingen in Flevoland zoveel mogelijk worden ontzien bij bezuinigingen.

- De PvdA vindt dat de provincie geen zaken moet doen met aan de overheid gerelateerde bedrijven of gesubsidieerde instellingen die niet voldoen aan de uitgangspunten van de wet normering topinkomens.
- Bestuurders van de PvdA zijn sober met onkostenvergoedingen, declaraties en beschikbaar gestelde voorzieningen.
- Vrijwel alle politieke en bestuurlijke functies kennen een vaste onkostenvergoeding zodat bestuurders terughoudend kunnen zijn met declaraties buiten de vaste vergoeding.
- De PvdA vindt het belangrijk dat de provincie op concernniveau voldoende weerstandvermogen heeft om tegenvallers en risico's op afdelingsniveau op te kunnen vangen.
- Voorzieningen en bestemmingsreserves mogen niet groter zijn dan nodig voor het opvangen van pieken en dalen of het realiseren van het betreffende doel.
- De PvdA wil een herbezinning bij het Rijk op de praktijk van co-financiering bij belangrijke projecten, rijkere regio's maken nu meer kans op investeringen dan regio's die minder vermogen hebben.
- De PvdA wil dat de provincie zich blijft inzetten om te komen tot een meer rechtvaardige verdeling van vermogens over de verschillende provincies. De nieuwe inwoners van Flevoland moeten hun vermogen dat zij in andere provincies bijeen hebben gespaard terugkrijgen.

## Europa

Europa is van steeds grotere invloed op het binnenlandse bestuur. De PvdA is overtuigd van de voordelen van Europa. Nederland verdient met haar export naar Europa ongeveer 120 miljard euro per jaar. Dat is 20 procent van de 600 miljard die de Nederlanders jaarlijks met elkaar verdienen. Deze export wordt voor 60% door het midden- en kleinbedrijf (ondernemingen tot 250 werknemers) gerealiseerd en levert Nederland ongeveer 2 miljoen banen op. Nederland int op de 120 miljard export ongeveer 35 miljard aan belastingen. Nederland betaalt hiervan ongeveer 4 miljard aan Europa terug en dan krijgt Nederland daarvan weer 1 miljard aan subsidies. Uiteindelijk wordt Nederland daar alleen maar beter van.

De PvdA is geen voorstander van allerlei bemoeizucht uit Europa. Mensen moeten veel vrijheid hebben om zelf zaken te kunnen regelen in hun eigen gemeente en hun eigen provincie. Europees beleid richt zich en moet zich richten op de versterking van regio's, samenhang tussen regio's uit verschillende landen en samenwerking over landsgrenzen heen. Europa is voor Flevoland als relatief arme provincie belangrijk. De provinciale economie heeft veel te danken aan de Europese fondsen. Europees beleid en vooral de wijze waarop middelen beschikbaar worden gesteld, is sterk regionaal georiënteerd. In relatie tot Europa speelt de provincie een belangrijke beleidsbepalende en verbindende rol.

Veel Europese regelgeving wordt al uitgevoerd door de provincies. Daarnaast kan de provincie samenwerking tussen verschillende Europese regio's stimuleren op het gebied van onderwijs, cultuur en met name economie. De PvdA wil dat de provincie zich blijft inzetten om optimaal gebruik te maken van Europese subsidies. Dat betekent inzetten op coördinatie tussen overheden, onderwijsinstellingen, onderzoeksinstituten en bedrijven die van het Europese geld gebruik willen maken. Daarnaast blijft de actieve lobby in Brussel om de nieuwe Europese subsidiestelsels zodanig in te richten, dat ze optimaal aansluiten bij de Flevolandse praktijk van belang.

Dit betekent concreet:

- De PvdA zet in op een maximale benutting van Europese subsidies voor de evenwichtige ontwikkeling van Flevoland.
- Samenwerking in P4 verband tussen Flevoland, Zuid- en Noord-Holland en Utrecht blijft belangrijk om de ontwikkeling van Flevoland veilig te stellen.
- Naast visserij en landbouw, moeten ook bedrijven, onderwijs en onderzoeksinstituten in

Flevoland meer rendement gaan halen uit de mogelijkheden die Europa biedt.

- De provincie moet meer inzetten op samenwerking met sterke, of sterk groeiende steden en regio's in de EU, omdat internationaal samenwerken meer investeringen van Europa en grote ondernemingen aantrekken.
- De samenwerking met regio's in China en Rusland moet worden geëvalueerd. Hierbij is de vraag wat deze samenwerking Flevoland gebracht heeft en of we er wel mee door moeten gaan in het licht van de opbrengsten.